

som en træden ud af traditionen og ind i en problematisering af det foreliggende.” (s.119). Hermed starter traditionskritikken med forsokratikerne og Platon. Schanz laver en væsentlig distinktion mellem *tradition*, der ”er levende i kraft af, at den holdes i hævd, og det vil sige at den ikke står til diskussion. Den skal ikke legitimere sig” og *institution*, der ”altid er skabt med henblik på at løse bestemte, afgrænselige opgaver, der er pragmatiske i deres indhold, og som derfor altid i princippet skal kunne vurderes på succes eller fiasko” (hfv. s.117, 118). Platon er i denne optik den første antitraditionalistiske og utopiske tænker, da han ser Staten og selve livet som en institution, der kan og skal planlægges.

Traditionskritikken oplever et tilbagefald med Romerrigets treenighed af tradition, religion og autoritet, der overtages af kristendommen. Angrebet herpå sætter ind med reformationen og den nye naturvidenskab, men som Schanz pointerer: ”endnu var der ikke tale om en altomfattende og nærmest hadsk traditionskritik.” (s.125) Den opstår med Oplysningstænkningens historiefilosofi i slutningen af det 18. århundrede. Traditioner står i vejen for planlægning. Alt bliver nu historisk, det vil sige muligt materiale for menneskelig skaben. Alt, der blokerer for dette, lægges for had som fordomme, overtro og middelaldermørke.

Og det er denne fordom (!), Schanz og som sådan også konservatismen,

argumenterer imod. Vi ønsker slet ikke at leve og kan heller ikke leve i et samfund, der er fuldstændig aftraditioniseret, fuldstændig moderniseret. Og hvis konservatismen har nogen opgave i dag, er det måske at insistere på dette op imod den neoliberale forandringsiver. Ellers risikerer den at blive reduceret til enten en balsam for forjagede lykkeriddere eller en ammunition for aggressive nationalismer. Og så har konservatismen for alvor udspillet sin rolle. Og hvis man skal tro bidragene i denne antologi, ville det være et stort tab.

Mikkel Thorup

Teknotopia

Gert Balling (red.). Homo Sapiens 2.0: Når teknologien kryber ind under huden. Gads Forlag. København 2002. 199 kr. 240 sider. Indbundet.

Hvis du, kære læser, vælger ikke at læse denne bog, så skal du vælge en tilsvarende. Der er ingen vej udenom. Det bliver sværere og sværere at se bort fra videnskab og teknologi, når vi taler om noget så hverdagsagtigt og fortroligt som vores krop. Kemi, genetik og bioteknologi er så indgroet i vores liv, at vi sjældent tænker over det. Vi sluger piller med største selvfølgelighed og mener alle, at organtransplantation er en menneskeret.

Hvis vi vil forstå den verden, vi lever i, og have nogen som helst chance for at påvirke, hvordan den

kommer til at udvikle sig, så er det uomgængeligt med et godt kendskab til den moderne bioteknologi. Det handler simpelthen om at vide noget. Vide hvad man kan i dag, hvad vi står overfor og hvilke visioner man har. Det handler også om, at vide, hvad teknologien går ud på. Hvad eksempelvis kloning rent faktisk vil sige, og hvad man mener, når man taler om kunstig intelligens og kunstige organer. Uden denne viden får myterne frit løb og ender i misforståede diskussioner, der blot sætter en uden for indflydelse. Det kan ikke være meningen. Romantisk "indsigt" uden et sikkert fundament i, hvad vi ved, og hvad vi kan, har ligeså langvarig og effektiv indvirkning på spørgsmålet om hvad vi vil, som en hovedløs hønes planløse spurten rundt efter besøget på huggeblokken. Man må vide, hvad man taler om.

Forudsætningen for en kvalificeret diskussion er viden. Og det får man i denne bog. Men samtidig får man også visioner og kulturalysen til at sætte det hele i perspektiv. Det gør også, at antologien samlet set er lidt ujævn. Den virker bedst i de afsnit, der specifikt drejer sig om de forskellige teknologier. De er generelt gode, informative, og man lærer en masse. Lautrup og Hansens kapitel om moderne hjerneforskning og kunstig intelligens, Holms om kunstige organer og Maddox-Hyttels om kloning er fine eksempler.

Ambitionerne er høje. Det er udmærket. Men når det skal gå stærkt

med kulturkritikken i den transhumanistiske overhalingsbane kniber det ind imellem med redeligheden. Det bliver i Ballings introduktionskapitel til for mange, for smarte og for hurtige konklusioner. Det står eksempelvis slemt til i beskrivelsen af Gud og videnskab. Den anakronistiske sekulariseringstese bliver kørt kontant og ukritisk igennem. Pengene passer i den historie, man vil fortælle. Problemet er bare, at den ikke er rigtig. Det har desværre ikke noget at gøre med, at denne historie skal fortælles over få sider. Man kan sagtens skrive ordentlig historie kort. Der er i dag ikke nogen undskyldning. Redelig beskrivelse af forholdet mellem videnskab, verdensbillede og Gud er i dag en videnskabshistorisk standardvare.

Bedre står det ikke til i de filosofiske refleksioner, der er alt for vakkende, usikre og simple. På den anden side bliver simple pointer gjort dybsindige og udviklede. I sin beskrivelse af, at computeren er opbygget efter, hvordan man troede den menneskelige hjerne fungerer, skriver Balling: "Sammenligningen er på ingen måde grebet ud af luften, hvilket fx bliver synligt med logikeren Alan Turing, der på baggrund af sit arbejde med kodebrydning opdager, at computeren ud over at være en regnemaskine også kan manipulere vilkårlige symboler." Det rigtige i det her er så langt væk, at man ikke står tilbage med andet end sin forvirring.

Det skal dog ikke skræmme nogen

væk. Der er for mange gode kapitler i denne bog til at lade den ligge. Man kan så bare springe nogle kapitler over. Der er selvfølgelig også megen spekulation om fremtidens teknologi. Heller ikke her bør man lade sin skepsis vinde. Som Møldrup udtrykker det i kapitlet "Fremtidens medicinsk optimerede krop", så handler det om at bruge fremtiden som styringsredskab for nutidige beslutninger. Det er vi nødt til. Vi har ikke andet valg.

Så anbefalingen lyder. Køb bogen og læs den for at lære noget om de moderne bioteknologier. Så er man godt rustet til bagefter selv at lave kulturanalysen.

Peter C. Kjærgaard

Bognoter

Højdepunkter i dansk naturvidenskab

Jan Teuber (red.). Højdepunkter i dansk naturvidenskab. Gads Forlag, København 2002. 169 kr. 191 sider. Indbundet.

Denne bog er ment som inspirationskilde for alle, der føler sig tiltrukket af naturvidenskaben, men savner dens kulturelle og menneskelige ansigt, skriver redaktøren Jan Teuber i sit forord. Udgivelsen præsenteres som et forsøg på at mane den kultur-

løshed i jorden, som de fleste i dag forbinder med de eksakte og tekniske videnskaber. Til det har man valgt "nogle få højdepunkter, intellektuelle enkeltmandspræstationer, som har revolutioneret vores forståelse ikke alene af den omverden, vi er en del af, men også vores forståelse af os selv som en del af denne omverden". Bogen består af markante tekster af fem af vores videnskabelige nationalhelte: Tycho Brahe, Ole Rømer, Niels Stensen (Steno), Hans Chr. Ørsted og Niels Bohr. Det er fint, at de nu er tilgængelige i samlet form. Alle tekster er suppleret med en kort kommentar, der skal hjælpe den moderne læser. Desuden indledes der med en udmærket lynoversigt over dansk naturvidenskabs historie.

Ved at fokusere på "højdepunkter" og "enkeltpersonpræstationer" får man selvfølgelig ikke bredden med og kulturbegrebet bliver da også noget indsnævret. Argumentet for, at det alligevel er relevant i denne sammenhæng, er, at alle de valgte videnskabsfolk også var vigtige kulturpersonligheder. Det kommer imidlertid ikke rigtig frem i teksterne selv. Man skal derfor selv lede lidt efter kulturen i videnskaben. Men gør man det, bliver man også belønnet. Komplexiteten af den viden og sammenhæng, som den indgår i, finder man blandt andet i Tychos astrologiske overvejelser i forbindelse med opdagelsen af den nye stjerne. Opdagelsen blev af Tycho selv betragtet som "det største af de mirakler, der